تێرۆرکردنی سەردەشت عوسمان تیرۆرکردنی نەتەوەیەکە لە بوونیدا و تراژیدیاکەش هی هەموومانە

د. بورهان أ. یاسین

2010/5/10

لە مێژووی میللەتاندا زۆرن نمونەی ئەو روداوانەی کە لە رواڵەتدا بوویەری تاکەکەسین، بەڵام لە ماهیەت و ماناکانیاندا رووداوی نەتەوەیین و بەم مانایەش تەواوی چین و توێژەکانی کۆمەڵگای هەژاندووە و پەیوەندیداری کردون. تێرۆرکردنی رۆژنامەنووس و خوێندکار سەردەشت عوسمان هەر زوو بووە یەکێك لەو رووداوانەی کە سنوور و پانتایی تاکەکەسی دەبەزێنن و بەم مانایەش بووەتە رووداوێك کە بە کۆمەڵ گوزارەشی لێدەکرێ؛ بووەتە تراژیدیای نەتەوەیەك.

ئەو گوللانەی ئاراستەی سەردەشت عوسمان کراون لە راستیدا ئاراستەی نەتەوە کراوون لە هەر سێ رەهەندی بوونی نەتەوە و نەتەوەییبوونیشدا: رەهەندی دوێنێ؛ رەهەند و روانگەی ئەمڕۆ؛ وە رەهەندی داهاتووی نەتەوە: 1) گوللەکان ئاراستەی دوێنێی نەتەوە کراون، ئەو دوێنێیەی کە تیایدا ژمارەیەکی یەکجار زۆر لە خەڵکی وڵاتەکەمان گیانیان بەخشی لە پێناو دوارۆژێکی ئازاد و ژیانێکی باشتر و ئاسوودە بۆ کوڕ و کچانی نەتەوە، بەڵام ئەوەتا بە ڕۆژی نیوەڕۆ ئاراستەی هەمان ئەو نیمچە ئازادیە دەکرێ کە لە باشووری کوردستان هەیە، کە دەسەڵاتداران لە موفارەقەیەك (پارادۆکس)ێکی بەردەوامدا پێمان دەڵێن "بەرهەمی خەباتی شەهیدەکانمانە". کەواتە تێرۆرکردنی سەردەشت عوسمان کردەیەکە کە شەهیدانی وڵاتەکەمان لە قوڵایی خاك و مێژووی ئەم نەتەوەیەدا تێرۆر دەکاتەوە: ئەوان بۆ رۆژێکی باشتر و ئازادیەکی راستەقینە خەباتیان کرد نەك بۆ ڕۆژێك و وڵاتێك کە تاکەکان تیایدا تێرۆربکرێن لە پێناو مانەوەی دەسەڵاتدارانێکی تەماح و چاوبرسی؛ 2) لە رەهەندی یا روانگەی ئەمڕۆ و هەنوکەشیدا ئەم رووداوە ئەو روانگە سیاسیە و ئەو نیمچە ئازادیەی کە ئەمڕۆ لە بەشێکی وڵاتەکەماندا (لە باشووری کوردستان)دا هەیە دەخاتە ژێر مەترسیەکی جددی و جورێك لە تاریکی، لە راستیدا

هەرەشـەیەکی جـددی لـە بـوون و ماهیـەتی روانگەکـە دەکـا. دەبـێ دەسـەڵاتدارانی وڵـاتی ئێمـە ئەوەش بزانن کە ئەو گوللانەی ئاراستەی سەردەشت عوسمان کـراون لـە راسـتیدا ئاراسـتەی ئـەو ئاسایش و هێمنیە کراوە کە تاکە ناز و شانازی دەسەڵاتی باشووری کوردستانە؛ 3) جگە لەمەش، هەڕەشە لە روانگەی سیاسی ئـەمڕۆی نەتـەوە لـە باشـووری کوردسـتان دواجـار بـە ئەگـەری زۆر دەبێتە وێستگەیەك لە پرۆسەی تاریككردنی سبەینێ و داهاتوی ئـەم نەتەوەیـە و هەڕەشـەیەکی جددیشە لەم ئاراستەیەدا.

لە رێگای تێرۆرکردنی (سەردەشـت عوسمـان)ەوە جارێکی تـر ئـەو تێـزە چەواشـەکارانەی رژێمـە دکتاتۆری و تۆتالیتارەکان سـەر هەڵدەداتـەوە، کە گوایـە گۆمـەڵگا بـە بـەردەوامی وە لـە زۆر لاوە دەوری بە کۆمەڵێك هەڕەشە گیراوە وە بـۆ بەرەنگاربوونـەوەی ئـەو هەڕەشانەش دەبـێ تاکـەکان ئامـادەبن مەسـەلەی باسـکردن لـە ئازادیـە تاکەکەسیـەکان دوابخـەن! لـە رونگـەی دکتاتۆریـشەوە هەڕەشە دەرەکیەکان بەردەوام هەن و کۆتاییان نایەت. خۆ ئەگەر هەرەشەی راستەقینەش نەبوو ئەوا هەر نـەبێ دەسـەڵاتە تاکڕەوەکـان کۆمـەڵێك هەڕەشـەی دەرەکی وەهمـی بەرهـەم دەهێـنن و وەك هەڕەشەی راسـتەقینە بـە خـەڵکی دەدەنـە قـەبوولکردن. لـە جیهـانبینی ئـەو کەسـانەی کـە باوەڕیان بە حوکمڕانی دکتاتۆری و تۆتالیتاتۆری هەیە دەبێ تاکەکانی کۆمەڵگا ئامـادەبن ئـازادی خۆیان بکەنە قوربانی بۆ پاراستنی سەروەری نەتەوە. لەو جیهانبینیەشـدا شـتێك نیـە بـە نـاوی ئاسایشی مرۆیی یا ئاسایشی تاکەکان (هاووڵاتیان)، بـەڵکو ئەمـە هـەمووی دەکرێتـە قوربـانی بـۆ، گوایە، ئاسایش و سەروەری نەتەوە. کەچی روانگـە راسـتیەکە ئـەوەبووە کـە مەسـەلە نـە ئـازادی نەتەوەیــە و نــەش ســەروەریەتی بــەڵکو رێــك و راســت مەبەســت پاراســتنی دەســەڵات و درێژکردنەوەی تەمەنی عەرشی دکتاتۆرە. لە راستیدا دکتـاتۆر لـە پێنـاو پاراسـتنی ئـەو عەرشـە نەك هەر دەخوازێ تاکەکان لە ئازادییەکان بێبەش بکات بەڵکو، بە لۆژیکی ئـەو (واتـە دکتـاتۆر)، ترسـاندن و تۆقانـدنی تاکـەکان زامنـی وەدەسـتهاتنی ئـەو هێمنـی و ئاسیـش و یەکڕیزییەیـە کـە گوایـە نەتـەوە پێویـستیەتی بـۆ خۆپاراسـتن لـە "هەرەشـە دەرەکیـەکان". ئـەم لۆژیکـە سـاڵانێك باڵادەست بوو لە ئەزموونی حوکمڕانی سۆڤیەتی پێشوو و سیستەمە هاوشێوەکانیدا، وە هەر ئەو لۆژیکەش بووە کە بۆ ساڵانێکی زۆر باڵادەسـت بـووە لـە حـوکمڕانی رژێمـە تاکڕەوەکـانی جیهـانی سێهەم و جیهانی عەرەبیدا. بەم مانایە هەر ئەمڕۆ لە وڵاتی ئێمە دەسەڵاتدارانێك هەن هـەڵگری هەمان ئەو کولتورە سیاسیەن کە لە رێگەی بەرهەمهێنانی بیرۆکەی بوونی هەڕەشەی وەهمی بـۆ سەر نەتەوە و وڵات وە بگرە وینـاکردن و گوناهبـارکردنی کـاری رۆژنامـەوانی ئـازاد و دەربڕینـی وشەی ئـازاد، وەکـو ئـەوەی کـە بەشـێك بـن لـە هەڕەشـە بـۆ سـەر ئاسایـشی نەتـەوەیی، دەخـوازن کۆمەڵگەیـەکی داخـراو و تـاکێکی تۆقیـو بەرهـەم بهێـنن. لـە راسـتیدا هەنـدێ لـە دەسـەڵاتدارانی باشووری کوردستان، هەر بـەوە نەوەسـتاون کـە میـدیا و رۆژنامـەوانی ئـازاد بـە هەڕەشـە لەسـەر

ئاسایش و هێمنیی ناوخۆی کۆمەڵگا بدەنە قەڵەم بەڵکو بەشێکیان، لە سابیقەیەکی زۆر ترسناکدا، ئەو جۆرە میدیایەیان راستەوخۆ بە هەرەشەی دەرەکی ئیقلیمی و دەزگا سیخوڕیەکانی ئەو هێزە دەرکیانەوە پەیوەندیدار کردوە. ئەوەی لەم لۆژیکە بەرهەم دێت حەڵالکردنی راستەوخۆ یا ناڕاستەوخۆی خوێنی ئەکتەرەکانی ئەو رۆژنامەگەری و میدیایەیە؛ هەر ئەو لۆژیکەشە کە دەخوازێ پێمان بڵێ ئەوانەی بە پێی خواست و حەزی دەسەڵات قسە نەکەن **"جێگەیان لە کوردستان نابێتەوە"**؛ بەمەش ترسناکی ئەو لۆژیکە دەگاتە لوتکە !

وەڵامدانەوە بۆ ئەم لۆژیکە دەبێ نەك هەر دەرخستنی نادروستی جیهانبینیەکە و رەدکردنەوەی بێت، بەڵکو دەبێ پێداگریش بێت لەسەر ئەلتەرنەتیڤێك بۆ سەرلەنوێ پێناسەکردن و تێگەیشتن لە سەروەری و ئاسایشی نەتەوەیی. ئەم ئەلتەرنەتیڤە هی ئازادیخوازان و دیموکراسیخوازانە و پێهەڵدەگرێ لە دوو بنەما و چەمکی هاووڵاتیبوون (لە حاڵەتی ئێمەدا کوردستانیبوون) و دیمۆکراسی. لە راستیدا، وە بە تایبەتی لە 30/20 ساڵی دواییدا، لە زۆر لێکۆڵینەوەی بەرفراواندا پێداچوونەوەی رەخنەگرانە بۆ چەمکەکانی سەروەری نەتەوەیی و ئاسایشی نەتەوەیی کراوە. لەم پێداچوونەوەیەدا جخت لەسەر ئەوە کراوەتە کە هەر چەند هاوڵاتیان ماف و ئاسایشی تاکەکەسی و ئازادیەکانیان پارێزراو بێت و تاك توانیبیەتی دەربڕینی ئازادانە لە سەروەری خۆی بکات و تاکەکانی نەتەوە لەسەر بنچینەی سیستەمێکی دیمۆکراسی بەیەکەوە بەسترابنەوە ئەوەندە ئاسایشی نەتەوە پارێزراوتر و خۆڕاگرتر و تەندروستتر دەبێ. بە مانایەکی تر ئاسایشی نەتەوە لە کۆی ئاسایشی هاوڵاتیەکان پێك دێت وە ئازادی نەتەوەش کۆی ئازادی تاکەکانیەتی لە رێگەی بەیەکەوە گرێدان لە چوارچێوەی سیستەمێکی دیمۆکراسیدا.

لە لایەکی ترەوە لە دەرهاوێشتەی تراژیا مرۆیی و نەتەوەییەکەی سەردەشت عوسماندا شتێك بەدیدەکرێ کە دەبێ بۆ کوڕ و کچانی وڵاتی ئێمە، هەڵبەتە لە روی سیاسیەوە، "دڵخۆشکەر" بێت و بۆ ئەو دەسەڵاتدارانەی کە تا ئەمڕۆش باوەڕیان بە تێرۆر و تۆقاندن هەیە جیگەی ترس و نیگەرانی بێت: دەڵێم دڵخۆشکەر بۆ کوڕان و کچانی وڵاتی ئێمە، چوونکە ئەو رووداوە تراژیدیاوییە فرەڕەهەندە نەك هەر بۆتە هۆی تورەبوون و بێزاری خەڵکی کوردستان بەڵکو بۆتە هۆکاری جۆشوخرۆشدانێکی سەرنجراکێشی توێژە جیاجیاکان هەر لە رۆژنامەنووسان و رەوشەنبیران و نوسەران و خوێندکاران و . . . هتد، کە بە شێوەی جۆراوجۆر خۆی دەردەبڕێ، کە لە ئاراستە گشتیەکەشیدا یەکانگیرە. بەم مانایەش تراژیدیایەکی مرۆیی بووەتە کەرەسەی هەژان لە هوشیاری و ویژدان و هەڵوێستەی سیاسی بەکۆمەڵدا. . . لە هەمووشی گرنگتر ئەوەیە کە ئەم جۆشوخرۆشدانە بە ئاراستەیەکی تەندروستدا دەبێتە وزە و دەربڕینێکی داهێنەر بۆ رێگرتن لە تاریککردنی زیاتری ژیان و روانگەی سیاسی ئەمڕۆ و سبەینێی وڵاتەکەمان. لەم

جۆشوخرۆشانەدا گوزارەش لە پەیامێکی گرنگ دەکرێ ئەویش ئەوەیە کە ئیتر خەڵکی کوردستانیش هەر وەك خەڵکی ئۆکرانیا و جیورجیا و زۆر وڵاتی تر لە بەرامبەر دەسەڵاتدارانێکی ملهوڕ و تێرۆرکردنی بیر و رادەربڕین و پێنووس و وشەی ئازاد بێدەنگی هەڵنابژێرێ، بە لکو دەتوانێ هەروەك نەتەوە زیندووەکانی جیهان لە رێگەی بزواندنی کۆڵان و شەقام و گۆڕەپانەکانی کوردستانەوە سنوورێك بۆ ئەو دەسەڵاتدارانە دابنێت کە ئەمڕۆش باوەڕیان بە بەهاکانی کۆمەڵگەی داخرا و تێرۆرکردنی پێنووس و وشەی ئازاد هەیە. لە لایەکی ترەوە هەر ئەو راستی و ئەگەرانەن کە دەسەڵاتدارانی وڵاتی ئێمە لە ناخیاندا دەتۆقێنن: دەڵێم دەتۆقێنن چونکە هەلگرانی کولتوری سیاسی دکتاتۆری و باوەڕبوون بە پاراستنی دەسەڵات لە رێگەی تێرۆرەوە نەك هەر هەلگری پرەنسیپ و مێتودی تۆقاندنی جەماوەرن، بەڵکو هەر خۆشیان زۆر لە جەماوەر و هێزی بنەهاتووی دەترسن؛ هەر ئەوەشە رێك ئەو جەدەلەی کە بوونی دکتاتۆرەکانی پێوە بەندە: دکتاتۆر دەتۆقێنێ چونکە خۆی لە ترس و تۆقانێکی بەردەوامدا دەژی. ئاخر شێوازی تێرۆرکردنی سەردەشت عوسمان تا بڵێی "ترسنۆکانە" بوو، لە راستیدا ترساندنێکی ترسنۆکانە بوو لە وشە و پێنووسی ئازاد!

هەزاران سڵاو لە گیانی پاکی رۆژنامەنووس و خوێندکار سەردەشت عوسمان، کە لە رێگەی تراژیدیای قوربانیدان بە گیانی خۆی سەرلەنوێ دەرفەتی ئاخافتن دەربارەی وە هەڵوەستەکردن لە مەسەلەگەلێکی زۆر گرنگ وەك ئازادی رادەربڕین و کێشەی ئازادییەکان بە گشتی بۆ کوڕان و کچانی وڵاتەکەی رەخساند. ستایش بۆ ئەو روحە کە لە رێگەی نەمانیەوە دەروازەیەك بۆ مەسەلەی بوونی نەتەوە و گوزارەشکردن لە کێشەکانی، لە رەهەندەکانی رابردوو و هەنووکە و داهاتوویدا، کرایەوە؛ دەروازەیەك کە لە رێگایەوە ئیرادەی بەرگریکردن لە دەنگ و پێنووسی ئازاد بە جوانترین و پڕ ماناترین شێوە خۆی دەنوێنێ.

گرنگە دەسەڵاتدارانی باشووری کوردستان ئەوە بزانن کە ئەمڕۆ نەك هەر روحی سەردەشت عوسمان بە تەنیا نیە بەڵکو هەمووبان سەردەشت عوسمانین . . .

www.burhanyassin.com